

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96

E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Департаменти (управління)
освіти і науки обласних,
Київської міської державних
адміністрацій

Про проведення державної підсумкової
атестації у загальноосвітніх навчальних
зкладах у 2016/2017 навчальному році

Відповідно до пункту 2 розділу II Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 30 грудня 2014 року № 1547 (далі МОН України), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 лютого 2015 року за № 157/26602, надсилаємо орієнтовні вимоги до проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти у 2016/2017 навчальному році та змісту атестаційних завдань, що додаються.

Заступник Міністра

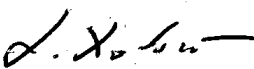
Павло Хобзей

Фіцайло С. С.
481 47 61

ЗАТВЕРДЖУЮ

заступник Міністра
освіти і науки України

 П. К. Хобзей

**Орієнтовні вимоги
до проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців)
у системі загальної середньої освіти у 2016/2017 навчальному році**

Загальні положення

Державна підсумкова атестація (ДПА) в 2016/2017 навчальному році проводиться відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 30 грудня 2014 року № 1547 (далі МОН України), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 лютого 2015 року за № 157/26602, та наказу МОН України від 20.10.2016 № 1272 «Про проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців) загальноосвітніх навчальних закладів у 2016/2017 навчальному році» із змінами, внесеними наказом МОН від 30.12.2016 № 1696 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 20 жовтня 2016 року № 1272».

Строки проведення державної підсумкової атестації випускників загальноосвітніх **навчальних закладів I і II ступенів** визначаються педагогічною радою і затверджуються відповідним наказом керівника навчального закладу до 05 квітня 2017 року.

Атестація у загальноосвітніх навчальних закладах I і II ступенів проводиться за місцем навчання у письмовій формі. Завдання для проведення атестації укладають вчителі навчального закладу, відповідно до затверджених міністерством орієнтовних вимог до змісту атестаційних завдань, і затверджує керівник навчального закладу. Завдання мають відповідати державним вимогам до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, визначеним навчальними програмами, затвердженими Міністерством освіти і науки України.

У школах (класах), у яких вивчення предметів здійснюється мовами національних меншин чи іноземними мовами, атестація може складатися мовою вивчення предмета.

У **загальноосвітніх навчальних закладах I ступеня** державна підсумкова атестація проводиться з трьох предметів: української мови, літературного читання, математики. У *загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням або вивченням мов національних меншин* учні можуть додатково проходити державну підсумкову атестацію з четвертого предмета: мови

національної меншини. Рішення про проведення державної підсумкової атестації з мови національної меншини приймається педагогічною радою на підставі письмових звернень батьків (одного із батьків) або їх законних представників і затверджується наказом керівника навчального закладу.

У **загальноосвітніх навчальних закладах II ступеня** державна підсумкова атестація проводиться з трьох предметів:

- 1) українська мова;
- 2) математика;
- 3) предмет за вибором педагогічної ради навчального закладу з одного з зазначених навчальних предметів: українська література, зарубіжна література, іноземна мова (залежно від навчального закладу), історія України, всесвітня історія, правознавство (практичний курс), географія, біологія, хімія, фізика, інформатика. Рішення педагогічної ради щодо вибору третього предмета для проходження ДПА затверджується наказом керівника навчального закладу до 05 квітня 2017 року. У *загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням або вивченням мов національних меншин* третім предметом для проходження державної підсумкової атестації можуть бути мова національної меншини або інтегрований курс «Література».

Державна підсумкова атестація випускників **загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня** проводиться у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) з 23 травня по 16 червня 2017 року згідно з графіком, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 31.08.2016 № 1055 «Про затвердження Календарного плану підготовки та проведення у 2017 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти», з трьох предметів:

- 1) українська мова;
- 2) математика або історія України (період XX – початок XXI століття); випускники можуть обирати один з цих двох навчальних предметів незалежно від профілю навчального закладу;
- 3) предмет за вибором учня з одного з зазначених навчальних предметів: біологія, хімія, фізика, географія, іноземна мова (англійська, або німецька, або іспанська, або французька мова - залежно від того, яка іноземна мова вивчалась у старшій школі), математика, історія України (період XX – початок XXI століття). Учні, які другим предметом для проходження ДПА обрали математику, можуть обрати для проходження ДПА з третього предмета історію України і навпаки.

У загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням або вивченням мов національних меншин проведення державної підсумкової атестації з навчального предмета «Мова національної меншини» здійснюється відповідно до вимог наказу МОН від 20.10.2016 № 1272 щодо Переліку навчальних предметів, з яких у 2016/2017 навчальному році проводитиметься державна підсумкова атестація випускників загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня, затвердженому наказом МОН від 20.10.2016 № 1272 у редакції наказу МОН від 30.12.2016 № 1696.

Інформацію про порядок реєстрації та графік проведення ЗНО розміщено на офіційному сайті Українського центру оцінювання якості освіти (testportal.gov.ua).

Для визначення оцінок за ДПА зараховуватимуться результати виконання всіх завдань сертифікаційної роботи ЗНО або частини з них (залежно від навчального предмета). Інформацію про перелік завдань, результати виконання яких зараховуватимуться як оцінка за ДПА, можна отримати на офіційному сайті Українського центру оцінювання якості освіти.

Випускникам загальноосвітніх навчальних закладів, які у поточному навчальному році (з 01 червня 2016 року по 01 червня 2017 року) отримали міжнародний сертифікат (диплом) мовного іспиту Deutsches Sprachdiplom (DSD), Österreichisches Sprachdiplom Deutsch (ÖSD), Goethe-Zertifikat B1, Goethe-Zertifikat B2 - німецька мова; DELF/DALF - французька мова; IELTS, TOEFL, Cambridge English Language Assessment, Pearson Test of English (PTE - англійська мова; D.E.L.E. - іспанська мова) рівня B-1 – для загальноосвітніх навчальних закладів, B-2 – для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов, результати зазначених іспитів (за бажанням випускника) зараховуються як результати ДПА і у додаток до атестата про повну загальну середню освіту виставляється атестаційна оцінка з іноземної мови 12 балів. Випускники, які вже отримали міжнародний сертифікат (диплом) мовного іспиту, але зареєструвалися для проходження ДПА з іноземної мови у формі ЗНО, мають до 31 березня 2017 року внести відповідні зміни до реєстраційних даних, звернувшись за допомогою до особи, відповідальної за реєстрацію у навчальному закладі. Випускники, які не внесуть відповідні зміни, проходять ДПА з іноземної мови у формі ЗНО.

Випускникам, які отримують міжнародний сертифікат (диплом) мовного іспиту рівня B-1, B-2 у період з 31 березня до 01 червня 2017 року і які проходять ДПА з іноземної мови у формі ЗНО, у додаток до атестата про повну загальну середню освіту (за зверненням випускника) виставляється атестаційна оцінка з іноземної мови 12 балів.

Результати зовнішнього оцінювання у вигляді оцінок рівня навчальних досягнень за шкалою 1-12 балів зазначаються у відомостях результатів державної підсумкової атестації за освітній рівень повної загальної середньої освіти, проведеної у формі зовнішнього незалежного оцінювання, що передаються загальноосвітнім навчальним закладам в електронному вигляді. Передання відомостей відбувається в терміни, визначені Календарним планом підготовки та проведення у 2017 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 31.08.2016 № 1055.

При цьому звертаємо увагу на те, що внесення оцінок за ДПА до додатка до атестата має здійснюватися з урахуванням наслідків розгляду апеляційних заяв випускників щодо результатів зовнішнього незалежного оцінювання (відповідно такий випускник атестат отримує пізніше). У разі прийняття апеляційною комісією рішень про зміну результатів зовнішнього оцінювання

загальноосвітнім навчальним закладам будуть надаватися відомості результатів розгляду апеляційних заяв учасників зовнішнього незалежного оцінювання.

Особам, які з'явилися для проходження ДПА у формі ЗНО та роботу над тестом яких достроково припинено у зв'язку із допущеними ними порушеннями процедури проходження ЗНО, виставляється нуль тестових балів, що відповідає одному балу за ДПА. Відповідно до документа про освіту за ДПА з цього предмета виставляється **1 (один) бал**.

Український центр оцінювання якості освіти (далі – УЦОЯО) надсилає навчальним закладам результати ДПА, проведеної у формі ЗНО під час основної сесії, до 20 червня 2017 року.

Учням (вихованцям) *вечірніх загальноосвітніх навчальних закладів та вечірніх/заочних класів загальноосвітніх навчальних закладів* та учням загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів *«Міжнародна українська школа»* надається право пройти ДПА з усіх предметів, визначених МОН України, за місцем навчання за завданнями укладеними навчальними закладами. У разі проходження такими учнями зовнішнього незалежного оцінювання оцінка за ДПА виставляється за результатами ЗНО.

Учні, які перебувають в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, проходять ДПА за місцем навчання за завданнями, укладеними вчителями навчального закладу.

Учні (вихованці), які проживають на *тимчасово окупованій території*, проходять атестацію у Міжнародній українській школі або іншому навчальному закладі системи загальної середньої освіти України, що розташовані поза тимчасово окупованою територією або в навчальних закладах, що перемістилися з такої території. Громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території, надається право пройти атестацію екстерном. При цьому атестацію мають можливість пройти особи, які зараховані на екстернатну форму навчання.

Учні (вихованці), які хворіли під час проведення атестації, та учні (вихованці), які не з'явилися для проходження атестації або не взяли участь під час і основної, і додаткової сесії ЗНО з певного навчального предмета, результат якого зараховується як оцінка за ДПА, через поважні причини, зобов'язані надати довідку, на підставі якої рішенням педагогічної ради загальноосвітнього навчального закладу та відповідним наказом його керівника їм надається право пройти атестацію в строки визначені навчальним закладом за завданнями, укладеними навчальними закладами.

Учні (вихованці), які тимчасово навчалися за кордоном і повернулися в Україну після проведення атестації, проходять атестацію в строки визначені навчальним закладом за завданнями, укладеними навчальними закладами.

В окремих випадках, згідно пункту 13 розділу II Положення про державну підсумкову атестацію, дозволяється проводити атестацію достроково за завданнями, укладеними навчальними закладами.

Особи, які не з'являться для проходження ДПА у формі ЗНО без поважних причин та особи, які зареєструвалися на екстернатну форму навчання, але не зареєструвалися у встановлені терміни для участі в ЗНО, за винятком осіб, які проживають на тимчасово окупованій території (лист МОН від 14.09.2015 № 1/9-436 «Щодо продовження здобуття загальної середньої освіти особами, які проживають на тимчасово окупованій території України»), матимуть можливість пройти ДПА в навчальному закладі у вересні поточного року за завданнями, укладеними навчальними закладами.

Оформлення атестаційної роботи (зразок)

Атестаційна робота оформлюється письмово на аркушах зі штампом школи, дотримуючись вимог оформлення письмових робіт, до прикладу:

*Робота
на державну підсумкову атестацію
з української мови за курс початкової (основної) школи
учня (учениці) 4(9) класу
(прізвище, ім'я, по батькові у формі родового відмінка)*

На другій сторінці на перших двох рядках записують вид роботи та назву тексту, до прикладу:

*Диктант
Тарас Шевченко*

У верхній лівій частині титульної сторінки подвійного аркуша ставиться штамп загальноосвітнього навчального закладу. На ньому зазначається дата, до прикладу: 05.06.2016 р.

Підписування роботи починається на сьомому рядку титульної сторінки.

Оформлення відповідей на завдання атестаційної роботи

Оформлення відповідей на завдання атестаційної роботи здійснюється учнем (ученицею) на аркушах зі штампом навчального закладу або на спеціальному бланку відповідей, що розробляється навчальним закладом. У чистовому варіанті атестаційної письмової роботи виправлення (крім лексичних, орфографічних помилок) вважаються помилкою і не зараховуються як правильні відповіді.

Виставлення оцінок за ДПА

Бали за ДПА виставляються в класному журналі у колонку з написом "ДПА" без зазначення дати після колонки з написом "Річна". Результати атестації виставляються у додатки до свідоцтв про базову загальну середню освіту та до атестатів про повну загальну середню освіту у графі "державна підсумкова атестація" та враховуються при визначенні середнього балу атестата. Особам звільненим від проходження ДПА за станом здоров'я у додаток до атестата замість оцінки робиться запис «звільнений» («звільнена»).

Орієнтовні вимоги до змісту атестаційних робіт 4 клас

У загальноосвітніх навчальних закладах державній підсумковій атестації (далі атестація) підлягають результати навчальної діяльності учнів четвертих класів з української мови (мови і літературного читання) та математики.

Атестація з української мови учнів, які почали вивчати її в поточному навчальному році, здійснюється за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють.

Атестація з кожного предмета проводиться письмово **у формі підсумкових контрольних робіт**.

Контрольні роботи проводяться в загальноосвітніх навчальних закладах відповідно до календарного планування на другому чи третьому уроці, окрім понеділка і п'ятниці, а також днів перед і після святкових.

На **проведення** контрольної роботи відводиться 1 академічна година (один урок): 5 хв. – на пояснення змісту роботи та інструкції щодо її виконання і 35 хв. – на її виконання.

Тексти підсумкової контрольної роботи вчитель записує до початку уроку на дошці або заздалегідь друкує на окремих аркушах і перед уроком роздає кожному учневі.

Оцінювання підсумкових контрольних робіт здійснюється відповідно до «Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти» (наказ Міністерства від 13.04.2011 № 329, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 за № 566/19304, наказ Міністерства освіти і науки України від 19.08.2016 № 1009 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222»).

Додаткові підсумкові контрольні роботи у 4-х класах не проводять.

Зміст завдань для підсумкових контрольних робіт формується відповідно до державних вимог щодо навчальних досягнень учня/учениці, визначених чинними навчальними програмами для 1-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Завдання для підсумкових контрольних робіт розробляються методичним об'єднанням учителів (кафедрою) початкових класів загальноосвітнього навчального закладу (вчителем початкових класів у школах з малою наповнюваністю учнів) відповідно до розділу II («Особливості конструювання змісту підсумкових контрольних робіт з навчальних предметів, з яких проводять атестацію») Орієнтовних вимог до змісту атестаційних завдань для проведення ДПА у 4-х класах загальноосвітніх навчальних закладів у 2017-2018 н.р. і затверджуються адміністрацією навчального закладу.

При підготовці завдань для підсумкової контрольної роботи необхідно враховувати такі аспекти:

- перевірці підлягає навчальний матеріал, що опановувався учнями впродовж навчання в початковій школі;
- контрольна робота повинна містити компетентнісно-орієнтовані завдання різних рівнів складності;
- кількість і обсяг завдань мають бути оптимальними для виконання впродовж часового проміжку, відведеного на контрольну роботу;
- тестові завдання бажано формулювати в одному стилі: або у формі запитання, або спонукання;
- завдання для проведення підсумкової контрольної роботи готують у двох рівноцінних варіантах (окрім текстів для диктанта).

Особливості конструювання змісту атестаційної роботи з української мови

Зміст підсумкової контрольної роботи може бути сконструйовано у двох комбінаціях (за вибором учителя).

І комбінація підсумкової контрольної роботи з української мови формується з тексту для диктанта або списування (з пропущеними орфограмами) для виявлення правописних умінь і завдань до тексту: творчого - на побудову зв'язного висловлювання для перевірки мовленнєвих умінь та завдань для перевірки мовних знань.

Вимоги до змісту завдань і їх оцінювання подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Вимоги до формування змісту І комбінації підсумкової контрольної роботи з української мови

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Диктант або текст для списування з пропущеними орфограмами обсягом 50-55 слів і кількістю орфограм 25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати. Текст не має містити більше 2 слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою початкової школи**	1	по 6 балів*	6 балів
2.	Завдання до тексту для перевірки мовних знань	4	по 1 балу	4 бали
3.	Творче завдання до тексту: побудова зв'язного висловлювання з 3-4 речень (для шкіл з навчанням мовами національних меншин – 2-3 речень	1	по 2 бали***	2 бали

Разом	6	-	12 балів
--------------	----------	----------	-----------------

* за кожен допущений у диктанті або списуванні помилку знімається по 1 балу;

** у разі, коли у тексті є слово на орфограму, вивчення якої не передбачено програмою початкової школи, воно заздалегідь записується на дошці і під час виконання роботи учитель звертає увагу дітей на його правильний запис;

*** у творчому завданні виставляють по 1 балу за зміст висловлювання і грамотність, де враховують помилки лише на ті правила, вивчення яких передбачено навчальною програмою.

II комбінація підсумкової контрольної роботи з української мови формується з тестових завдань закритого типу (на вибір однієї відповіді з трьох пропонує), відкритого типу (з короткою відповіддю і на встановлення послідовності або відповідності для перевірки мовних знань), диктанту або списування тексту з пропущеними орфограмами для виявлення правописних умінь і творчого завдання на побудову зв'язного висловлювання для перевірки мовленнєвих умінь.

Частину роботи (диктант/списування і творче завдання) учень письмово оформлює на аркушах зі штампом школи), дотримуючись вимог оформлення письмових робіт з мов. Тестові завдання виконує на аркуші, виданому вчителем.

Вимоги до змісту завдань і їх оцінювання подано у таблиці 2.

Таблиця 2

Завдання для до формування змісту II комбінації підсумкової контрольної роботи з української мови

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Диктант або текст для списування з пропущеними орфограмами обсягом 25-30 слів (для шкіл з навчання мовами національних меншин – 20-25 слів) і кількістю орфограм 25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 1 слово з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати. Текст не має містити більше 1 слова на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою початкової школи**	1	по 3 бали*	3 бали
2.	Завдання закритого типу з вибором однієї відповіді серед трьох пропонує варіантів	3	по 1 балу	3 бали
3.	Завдання відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами	1	по 2 бали***	2 бали

4.	Завдання відкритого типу з короткою відповіддю	1	по 2 бали***	2 бали
5.	Творче завдання: побудова зв'язного висловлювання з 3-4 речень (для шкіл з навчанням мовами національних меншин – 2-3 речень)	1	по 2 бали***	2 бали
Разом		7	-	12 балів

* за кожен допущений у диктанті або списуванні помилку знімається по 1 балу;

** у разі, коли у тексті є слово на орфограму, вивчення якої не передбачено програмою початкової школи, воно заздалегідь записується на дошці і під час виконання роботи учитель звертає увагу дітей на його правильний запис;

*** у творчому завданні виставляють по 1 балу за зміст висловлювання і грамотність, де враховують помилки лише на ті правила, вивчення яких передбачено навчальною програмою.

Особливості конструювання змісту атестаційної роботи з літературного читання

Зміст підсумкової контрольної роботи може бути сконструйовано у двох комбінаціях (за вибором учителя).

І комбінація підсумкової контрольної роботи має формуватись з тексту для читання мовчки для перевірки сформованості навичок читання, завдань до тексту для перевірки розуміння змісту прочитаного, уміння працювати з текстом і творчого на побудову висловлювання власної думки до змісту прочитаного.

Письмову частину роботи (творче завдання) учень оформлює на листочках зі штампом школи. Інші завдання виконує на аркуші з текстом, виданому вчителем.

Вимоги до змісту завдань і їх оцінювання подано у таблиці 3.

Таблиця 3

Вимоги до формування змісту І комбінації підсумкової контрольної роботи з літературного читання

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Текст (незнайомий учням) для самостійного читання з мови навчання обсягом 330-390 слів, (для шкіл з навчанням мовами національних меншин – 250-310 слів). Кількість слів, які потребують пояснення – не більше 2. Речення у тексті не мають містити більше 12 слів. Стиль тексту – художній.	1	по 4 бали*	4 балів
2.	Завдання до тексту для перевірки розуміння його змісту і вміння працювати з текстом	6	по 1 балу	6 балів

3.	Творче завдання: письмове висловлення власної думки до змісту прочитаного тексту з 4-5 речень***, для шкіл з навчанням мовами національних меншин – 2-3 речень***	1	по 2 бали***	2 бали
Разом		8	-	12 балів

II комбінація підсумкової контрольної роботи з читання має формуватись з тексту для самостійного читання і завдань до тексту для перевірки розуміння змісту прочитаного і вміння працювати з текстом: тестових закритого типу (з вибором однієї правильної відповіді серед трьох пропонованих) і відкритого типу (на встановлення послідовності або відповідності та з короткою відповіддю) і творчого.

Частину роботи (творче завдання) учень письмово оформлює на аркушах зі штампом школи. Тестові завдання виконує на окремому аркуші з тестовими завданнями, виданому вчителем.

Вимоги до змісту завдань і їх оцінювання подано у таблиці 4.

Таблиця 4

Вимоги до формування змісту II комбінації підсумкової контрольної роботи з літературного читання

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Текст (незнайомий учням) для самостійного читання з мови навчання обсягом 330-390 слів (для шкіл з навчанням мовами національних меншин – 250-310 слів). Кількість слів, значення які потребує пояснення – не більше 1. Речення у тексті не мають містити більше 12 слів. Стиль тексту – художній.	1	по 4 бали	4 бали
2.	Завдання до тексту закритого типу з вибором однієї правильної відповіді серед трьох пропонованих варіантів	2	по 1 балу	2 бали
3.	Завдання до тексту відкритого типу з короткою відповіддю	1	по 2 бали**	2 бали
4.	Завдання до тексту відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами	1	по 2 бали**	2 бали
5.	Творче завдання до тексту: письмове висловлення власної думки до змісту прочитаного тексту – 4-5 речень***	1	по 2 бали**	2 бали
Разом		6	-	12 балів

* спосіб читання оцінюється 1 балом(за наявністю /відсутністю артикуляцією), темп читання 3 балами; вчитель враховує обсяг тексту, якій учень встиг прочитати за 3

хвилини: повністю-3 бали, не менше $2/3$ – 2 бали, не менше половини 1 бал, менше половини жодного балу;

** якщо творче завдання виконано частково, неточно – 1 балом; якщо у творчому завдання учень логічно, правильно висловлює думку, обґрунтовує її, дає свою оцінку вчинкам героїв, описаним подіям, завдання оцінюється 2 балами;

*** бали за письмову частину роботи з читання виставляються без урахування помилок за грамотність.

Перевірку організовують таким чином:

- учитель пропонує дітям взяти в руки олівці;
- за вказівкою вчителя діти починають читати текст (мовчки);
- через 3 хвилини вчитель зупиняє читання і пропонує поставити олівцем крапку над словом, на якому зупинився читати учень;
- учитель пропонує дітям продовжити читання тексту до кінця і виконати завдання до нього, працюючи з текстом.

Особливості конструювання змісту атестаційної роботи з математики

Зміст підсумкової контрольної роботи може бути сконструйовано у двох комбінаціях (за вибором учителя).

І комбінація підсумкової контрольної роботи з математики має формуватись з таких основних завдань: складеної задачі на 3 дії; виразу з багатоцифровими числами на визначення порядку дій (з дужками); на порівняння і перетворення величин; знаходження частини від числа; застосування геометричного матеріалу.

Роботу учень письмово оформлює на листочках зі штампом школи, дотримуючись вимог оформлення письмових робіт з математики. Усі письмові обчислення до завдань мають виконуватись у зошиті.

Вимоги до змісту завдань і їх оцінювання подано у таблиці 5.

Таблиця 5

Вимоги до формування змісту І комбінації підсумкової контрольної роботи з математики

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Задача на три дії	1	по 3 бали*	3 бали
2.	Знаходження значення виразу (з дужками) з багатоцифровими числами, що передбачає визначення порядку дій	1	по 2 бали**	2 бали
3.	Порівняння чисел і величин та перетворення величин	2	по 1 балу	2 бали
4.	Знаходження частини від числа	1	по 1 бали	1 бал
5.	Геометричний матеріал	1	по 2 бали**	2 бали
6.	Творче завдання або завдання з логічним навантаженням	1	по 2 бали	2 бали

Разом	7	-	12 балів
--------------	----------	----------	-----------------

II комбінація підсумкової контрольної роботи для державної атестації з математики має формуватись з *тестових завдань* (відкритого і закритого типу), серед яких обов'язково одна *задача* на три дії та одне завдання з *геометричним матеріалом*.

Частину роботи (задачу і геометричний матеріал) учень письмово оформлює на аркушах зі штампом школи, дотримуючись вимог оформлення письмових робіт з математики. Тестові завдання виконує на окремому аркуші з тестовими завданнями, виданому вчителем. Усі письмові обчислення до завдань мають виконуватись відповідно у зошиті і на аркуші з тестами.

Вимоги до змісту завдань і їх оцінювання подано у таблиці 6.

Таблиця 6

Завдання для до формування змісту II комбінації підсумкової контрольної роботи з математики

№ з/п	Види завдань	Кількість завдань	Кількість балів за кожне правильно виконане завдання	Максимальна кількість балів
1.	Завдання закритого типу з вибором однієї відповіді серед трьох пропонованих варіантів ***	3	по 1 балу	3 бали
2.	Завдання відкритого типу на встановлення послідовності або відповідності між 6 компонентами***	2	по 2 бали**	4 бали
3.	Завдання відкритого типу з короткою відповіддю ***	1	по 2 бали**	2 бали
4.	Завдання відкритого типу з розгорнутою відповіддю (задача	1	по 3 бали**	3 бали
Разом		8	-	12 балів

* якщо неправильно виконано одну дію задачі, її розв'язання оцінюється 2 балами, якщо неправильно виконано дві дії – 1 балом;

** якщо завдання виконано частково, воно оцінюється 1 балом.

***контрольна робота має містити одне завдання з геометричним матеріалом, яке може бути подано в одному з позначених *** пунктів.

Українська мова

Державна підсумкова атестація з **української мови** є обов'язковою і проводиться в письмовій формі.

Завдання для проведення державної підсумкової атестації **учнів 9 класу** укладаються навчальними закладами.

Ефективною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів основної школи є контрольний текстовий диктант. Перевірці підлягають уміння правильно писати слова на вивчені орфографічні правила, ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації, належним чином оформлювати роботу.

На проведення атестації відводиться 1 астрономічна година. Відлік часу ведеться від початку читання вчителем тексту.

Варто враховувати тематику текстів, орієнтовно визначених в соціокультурній змістовій лінії навчальної програми.

За обсягом тексти диктантів повинні містити 160 -170 слів. Визначаючи кількість слів у диктанті, враховують як самостійні, так і службові частини мови.

Вид роботи й назву тексту необхідно записати на дошці.

Методика проведення диктанту є традиційною, однак проведення державної підсумкової атестації у формі диктанту має певні особливості. Спочатку вчитель читає весь текст, після чого не дає ніяких пояснень щодо його змісту, лексичного значення слів, правописних особливостей.

Після прочитання всього тексту вчитель читає перше речення, учні уважно слухають. Далі це речення диктується для запису частинами, як правило, один раз. Після того, як учні запишуть речення, вчитель читає його повністю з метою перевірки. Таким чином диктується кожне речення тексту.

Учитель обов'язково вказує місце поділу тексту на абзаци. Після запису всього тексту він читає його ще раз, роблячи більш тривалі паузи між реченнями і надаючи змогу учням ретельно перевірити написане й виправити допущені помилки.

Текст потрібно диктувати виразно, відповідно до норм літературної вимови в такому темпі, щоб учні встигли вільно його записати.

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;

повторювані помилки (в одному і тому ж слові, яке повторюється в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою; однотипні помилки (на одне й те саме правило), але у різних словах вважаються різними помилками;

розрізняють грубі помилки й негрубі (винятки з усіх правил; написання великої букви в складних власних назвах; правопис прислівників, утворених від іменника з прийменниками; заміна одного розділового знака іншим; заміна українських букв російськими, випадки, коли замість одного знака поставлений інший; випадки, що вимагають розрізнення не і ні – у сполученнях не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не..., ніщо

інше не ...; пропуск одного зі сполучуваних розділових знаків або порушенні їх послідовності;

орфографічні та пунктуаційні помилки на правила, що не включено до шкільної програми, виправляють, але не враховують. Також не вважають за помилку неправильну передачу так званої авторської пунктуації;

за наявності в диктанті більше п'яти виправлень оцінка знижується на один бал.

Нормативи оцінювання диктанту

Бали	Кількість помилок	Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше	7	4
2	13-14	8	3
3	11-12	9	1+1(негруба)
4	9-10	10	1
5	7-8	11	1(негруба)
6	5-6	12	-

Українська література

Державна підсумкова атестація з української літератури в 9 класі проводиться у формі тестування.

Тривалість виконання завдання в письмовій формі - 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Учитель визначає варіанти тестів для кожного учня на власний розсуд, але так, щоб учні за сусідніми партами не виконували однакові варіанти.

Кожен тест рекомендується складати з 25 завдань різної форми.

Завдання 1-16 з вибором однієї правильної відповіді містить чотири або п'ять варіантів відповідей, з яких одна правильна.

У завданнях 17–20 дев'ятикласники мають установити відповідність між елементами лівої та правої колонок та вписати літери в клітинки.

Чотири завдання відкритої форми з короткою відповіддю (завдання 21-24) передбачають уписування відповіді у вигляді слова, словосполучення чи речення.

Завдання 25 передбачає написання розгорнутої відповіді на запропоноване запитання. Учні повинні надати вичерпну відповідь, сформулювати і прокоментувати проблему, порушену в художньому творі, позицію автора, зазначити, чи погоджується вони з такою позицією, й аргументувати свою думку. Виконуючи завдання, вони мають надати вичерпну відповідь на запитання, але уникати розлогих вступів, переказування тексту твору чи детальної характеристики героїв. Обсяг відповіді 100-200 слів.

Зарубіжна література

Завдання, які навчальні заклади готують для проведення атестації, повинні охоплювати навчальний матеріал 8 і 9 класів та містити не менше

десяти варіантів завдань різної форми. Якщо кількість учнів у класі менша десяти, кожен з них отримує окремий варіант.

На виконання завдання державної підсумкової атестації із зарубіжної літератури відводиться 90 хвилин (час на вступну бесіду та інструктаж не враховується).

Завдання призначені для комплексної перевірки знань з навчального предмета і мають бути побудовані таким чином, щоб дати учням можливість показати вміння аналізувати та інтерпретувати художній текст, виявляти його розуміння, усвідомлення родової й жанрової специфіки, стильової своєрідності, багатства його ідейно-художнього змісту та особливостей поезики.

У кожному варіанті повинні бути вміщені завдання різних форм: на обрання однієї правильної відповіді; на встановлення послідовності, на встановлення відповідності, завдання відкритого типу (учень має написати твір-мініатюру (обсяг 1 сторінка) на запропоновану тему. Максимальна кількість запитань в одному варіанті не повинна перевищувати 24.

Завдання 1–19 (на знання художніх текстів, біографій митців, особливостей літературних епох і напрямів, теоретико - літературних понять, визначення твору за уривком) передбачають вибір однієї правильної відповіді із чотирьох запропонованих;

завдання 20 передбачає встановлення послідовності (учень має правильно розташувати запропоновані елементи, позначивши їх відповідними цифрами);

завдання 21–23 передбачають встановлення відповідності (до кожного рядка, позначеного буквою, учень добирає відповідник, позначений цифрою);

завдання 24 передбачає написання стислого твору-роздуму на запропоновану тему (ця творча робота має відображати сформованість базових знань із зарубіжної літератури, уявлення про художню літературу як мистецтво слова, вміння самостійно мислити, аналізувати різні за жанровою специфікою твори й висловлювати щодо них власні думки, спиратися на художні тексти, добирати відповідну форму вислову, визначати національну своєрідність твору).

Відповіді тестів закритого типу учень має позначити в підготовленому вчителем бланку відповідей. Якщо вказана відповідь є не правильною, бали за виконання завдання не нараховуються.

Виконання завдання відкритої форми у вигляді твору-роздуму оцінюється відповідно до таких параметрів: повнота розкриття теми; посилення на літературні тексти, вміння їх аналізувати та інтерпретувати; логічна послідовність викладу думок (наявність тези, аргументів, висновку); чітка побудова (наявність вступу, основної частини, висновків); структурна цілісність, переконливість наведених аргументів в основній частині твору, точність, зрозумілість думки; образне мислення.

За виконання творчого завдання учень може отримати максимум 3,0 бали. За наявності великої кількості орфографічних і пунктуаційних помилок 0,5 бала знімається.

Завдання відкритої форми учень виконує на окремому аркуші, виданому вчителем.

Правильне виконання завдань кожного варіанта оцінюється 12 балами, що полегшує виставлення оцінки згідно з критеріями оцінювання знань і вмінь учнів із зарубіжної літератури.

Мови і літератури національних меншин України

У загальноосвітніх навчальних закладах з **навчанням або вивченням мов національних меншин** державна підсумкова атестація з **мови** у 9 класі може проводитися у формі диктанту, переказу (докладного або стислого) або виконання тестових завдань.

Тексти диктантів для проведення державної підсумкової атестації мають урахувувати вимоги діючої навчальної програми, бути доступними для учнів цієї вікової категорії та відповідати нормам сучасної літературної мови.

Рекомендуємо обирати для диктантів тексти, які стосуються питань естетичного та етичного характеру, природи рідного краю, шкільного життя учнів, а також ознайомлюють з історичним минулим, звичаями, традиціями, символами й оберегами, духовною культурою й мистецтвом народів, які мешкають на теренах України (українського, болгарського, молдовського, польського, російського, румунського, угорського тощо) та за межами країни, відомими пам'ятками України та світу, видатними постатями історії, культури, науки тощо.

Обсяг диктанту має складати 120-130 слів, але він може бути збільшений до 160-180 слів в залежності від рівня підготовки учнів, особливо тих, які навчаються в загальноосвітніх навчальних закладах з поглибленим вивченням мов, гімназій, ліцеїв.

Час написання диктанту складає 1 астрономічну годину. Диктант оцінюється однією оцінкою за параметрами, вказаними в Методичних рекомендаціях щодо оцінювання результатів навчання російської мови та інших мов національних меншин (лист Міністерства освіти і науки України від 30.08.2013 № 1/9-592).

За допомогою **переказу (докладного або стислого)** перевіряються: рівень комунікативної компетенції, орфографічна та пунктуаційна грамотність учнів, їх уміння працювати з текстом, зв'язно та логічно викладати його зміст за допомогою відбору відповідних мовних засобів, аргументовано доводити свої погляди.

Тексти для переказу можуть бути із творів класичної та сучасної літератури художнього, публіцистичного, науково-популярного стилів різного типу мовлення (розповідь, опис, роздум). За тематикою ці тексти можуть бути присвячені Батьківщині, природним явищам, родині, мистецтву, науці, спорту тощо.

Обсяг текстів для переказу 210-240 слів. На його проведення відводиться 90 хвилин. Переказ оцінюється однією оцінкою, яка є середнім показником набраних балів за зміст та мовне оформлення/грамотність роботи

Державна підсумкова атестація з мови може відбуватися і **у тестовій формі**.

Вчитель має розробити не менше 10 варіантів тестових завдань, які передбачають перевірку знання та вміння учнів розпізнавати вивчені мовні явища, групувати та класифікувати їх, виявляти розуміння значення мовних одиниць та особливостей їх використання в мовленні, сполучати слова, доповнювати, трансформувати речення, добираючи при цьому належну форму слова, потрібну лексему, відповідні засоби зв'язку між частинами речення, між реченнями у групі пов'язаних між собою тощо.

Рекомендуємо можливу структуру кожного варіанту завдань: з вибором однієї правильної відповіді (до кожного завдання добирається 4-5 варіантів відповідей, з яких правильним може бути одна); завдання на встановлення відповідності (необхідно встановити відповідність між інформацією, яку позначено цифрами, та поняттями або прикладами, що позначено буквами, утворивши між ними логічні пари); завдання на читання та розуміння тексту (до тексту додаються групи завдань, які потребують вибір однієї правильної відповіді та яким перевіряється розуміння тексту, його змісту, побудови (композиції)).

На проведення державної підсумкової атестації у формі тестових завдань відводиться 90 хвилин.

Державна підсумкова атестація з **інтегрованого курсу «Література» (національна та зарубіжна)** у 9 класі може проводитися у формі твору або виконання тестових завдань.

Пропонуємо виконувати твір у традиційному жанрі літературно-критичної статті, а також у жанрі рецензії.

Тестові завдання мають відповідати вимогам діючих навчальних програм. Рекомендуємо скласти до 10 варіантів тестових завдань наступних форм: завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох або двох правильних відповідей із 5 (6) запропонованих тощо; завдання на встановлення правильної послідовності викладення подій у художньому творі, розташування частин (глав) літературного твору, створення твору, життя письменників, існування літературних та культурних епох, стилів, напрямів; завдання на встановлення відповідності (пропонується встановити відповідність між певними літературними фактами, розміщеними у двох колонках); завдання з розгорнутою відповіддю.

Завдання мають бути побудовані таким чином, щоб учні змогли продемонструвати вміння розуміти та інтерпретувати художній текст, визначати родову й жанрову специфіку та стильову своєрідність художнього твору, багатство його ідейно-художнього змісту та особливості поезики, сприйняття конкретного твору в літературно-мистецькому контексті епохи, у зв'язках із літературною традицією України і світу.

Робота над тестовими завданнями проводиться протягом 90 хвилин. Відлік часу розпочинається з моменту початку роботи учнів над завданнями.

Звертаємо увагу на те, що учителі, які розроблятимуть завдання для державної підсумкової атестації у тестовій формі, обов'язково мають сформулювати критерії оцінювання, чітко зазначивши кількість балів для кожного із запропонованих завдань з урахуванням загальних критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з мови та літератури.

Іноземні мови

Атестація з іноземних мов проводиться у письмовій формі і складається з трьох частин (читання, використання мови та письмове повідомлення) за матеріалами, підготовленими вчителем.

При цьому необхідно дотримуватися основних вимог щодо підготовки завдань, насамперед - відповідності завдань рівням зазначених у державних стандартах та навчальних програмах для загальноосвітніх навчальних закладів: рівень A2+; для спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов рівень B1.

Матеріали повинні забезпечити виявлення рівня сформованості в учнів умінь за двома видами мовленнєвої діяльності та виявляти рівень володіння учнем (ученицею) іноземною мовою.

Вчитель формує завдання з трьох вищезазначених складових певного рівня відповідно до типу навчального закладу на окремому бланку. До складу матеріалів має входити: текст для читання з одним післятекстовим завданням; текст із пропущеними словами на використання мови та одного завдання для написання письмового повідомлення.

Кількість варіантів готується вчителем відповідно до кількості учнів у класі, які виявили бажання проходити атестацію з іноземних мов. Кожен (кожна) учень (учениця) отримує окремий варіант. Правильність виконання завдань оцінює вчитель відповідно до критеріїв та схеми оцінювання завдань. На виконання усіх завдань відводиться одна астрономічна година.

Вимоги до складових частин атестації.

Перше завдання – читання тексту та виконання післятекстового завдання. Мета – виявити рівень сформованості умінь учнів читати і розуміти тексти самостійно, у визначений проміжок часу.

Типи текстів: статті із періодичних видань; листи (особисті, офіційні тощо); оголошення, реклама; розклади (розклад уроків, руху поїздів тощо); меню, кулінарні рецепти; програми (телевізійні, радіо тощо); особисті нотатки, повідомлення.

Форми завдань: завдання із вибором правильної відповіді; завдання на встановлення відповідності (добір логічних пар); запитання з короткими відповідями (2-3 слова); встановлення логічного порядку простого тексту; знаходження аргументів та висновків; встановлення зв'язків між інформаційними блоками; вибір назв абзаців тексту із запропонованих назв. Для кожного тестового завдання запропоновано декілька варіантів відповідей, з яких тільки одна правильна. Завдання вважається виконаним

правильно, якщо в бланку відповідей указана тільки одна літера, якою позначена правильна відповідь.

Друге завдання – використання мови. Це завдання відкритої форми з короткою відповіддю. Мета – визначити рівень володіння лексичними, граматичними, семантичними та прагматичними знаннями, що дадуть можливість учням вільно спілкуватися іноземною мовою.

Забезпечення: тексти різні за обсягом та складністю, пов'язані із ситуаціями спілкування в контексті дійсності та життя у країнах, мова яких вивчається.

Форми завдань: завдання із вибором однієї правильної відповіді. Завдання полягає у тому, щоб учень (учениця) вибрав (-ла) одну правильну відповідь із чотирьох варіантів відповідей; текст із пропусками для заповнення. Учень (учениця) має заповнити пропуски в тексті, використовуючи подані слова або словосполучення. Таке завдання вважається виконаним правильно, якщо в бланку відповідей записана одна правильна відповідь.

Третє завдання – писемне мовлення. Мета – визначити рівень сформованості в учнів навичок та вмінь необхідних для вирішення на письмі комунікативних завдань, що пов'язані із повсякденним життям.

Запропоновані завдання: письмові - супроводжуються спеціальними поясненнями, які визначають про що саме учні повинні написати. Від учнів вимагається створити тексти на основі конкретної ситуації і направляючих вказівок: письмових підказок (повідомлень, листів, оголошень, реклами тощо); візуальних підказок (картинок, фотографій, таблиць, схем тощо). Таке завдання вважається виконаним правильно, якщо учень надав запис завдання без граматичних та лексичних помилок.

Історія України. Всесвітня історія

Завдання для ДПА мають бути зорієнтовані на визначення рівня навчальних досягнень учнів, які включають основні питання програми.

Учитель готує кілька варіантів атестаційних робіт (наприклад, 10). Кожен з таких варіантів може містити по 22 тестових завдання з історії таких форм:

- завдання 1-16 мають чотири варіанти відповідей, серед яких треба вибрати одну правильну;
- у завданнях 17, 18 до кожної інформації, позначеної буквами, потрібно добрати одну правильну відповідь з варіантів, позначених цифрою;
- у завданнях 19, 20 потрібно розташовувати історичні події у хронологічній послідовності;
- завданнях 21, 22 мають сім варіантів відповідей, серед яких треба вибрати три правильні.

Зміст тестових завдань повинен відповідати навчальним програмам для загальноосвітніх навчальних закладів та змісту підручників з історії, рекомендованих Міністерством освіти і науки України.

Під час виконання завдань учні мають виявити:

- знання історичних фактів, подій, явищ, процесів, понять, термінів, хронології, картографії, історичних особистостей, культурно-історичних пам'яток;
- уміння аналізувати, узагальнювати, визначати причини й наслідки історичних подій та явищ, оцінювати їхнє значення;
- уміння встановлювати відповідність і послідовність між подіями, явищами, процесами та періодами;
- уміння працювати з історичними джерелами: історичними документами, картами, схемами, фотоматеріалами тощо.

Правознавство. Практичний курс

Державна підсумкова атестація з предмета «Правознавство. Практичний курс» учнів 9-х класів проводиться в письмовій формі.

При складанні завдань для ДПА вчителів слід взяти до уваги наступне:

- спрямування завдань на перевірку вмінь і навичок учнів, передбачених Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти;
- відповідність завдань концепції та змісту чинної навчальної програми з предмета;
- різноманітність завдань, що уможливить виявлення й оцінювання рівня сформованості правової предметної компетентності дев'ятикласників у сукупності таких компетенцій як інформаційна (правові знання), логічна (розвиток юридичної логіки), процесуальна (правові вміння), аксіологічна (емоційно-ціннісне ставлення учня до правових явищ і процесів);
- поточні зміни в чинному законодавстві України;
- відповідність завдань віковим особливостям учнів 9-х класів (розвиток критичного мислення, вміння абстрагувати, життєвий досвід тощо);
- можливість застосування для оцінювання 12-ти бальної шкали.

Для проведення ДПА вчителів слід підготувати не менше двох варіантів комплексних завдань. При цьому всі варіанти мають бути уніфікованими за формою й типами завдань. Кількість завдань у кожному варіанті від 4 до 6. Рекомендуємо у ДПА з практичного курсу правознавства використовувати такі типи завдань:

1. Тестові завдання на вибір однієї або кількох (варіант зі сполученням цифр) правильних відповідей. Виконання таких завдань зводиться до репродуктивного відтворення учнями наявних в них правових знань. Тестові завдання на пошук відповіді зі сполученням цифр передбачають обрання учнями варіанту, в якому значаться цифри, під якими містяться відповідні ознаки. Виконання такого типу завдання передбачає визначення ознак понять, складників явищ, етапів процесів у їх сукупності й виявляють уміння учнів співставляти та аналізувати правову інформацію, визначити, що відноситься до того чи іншого поняття (явища, процесу).

2. Завдання зі встановлення відповідності. Такі завдання, як і попередні типи завдань, – це відтворення учнями на репродуктивному рівні набутих знань з правознавства. Алгоритм виконання учнями такого типу завдання зводиться до підшукування відповідностей (пар) між поняттями й визначеннями, назвами й описом тощо.

3. Завдання з визначення поняття та ілюстрації його прикладом. Виконуючи такі завдання, учням слід відтворити поняття якомога точніше до дефініцій, поданих у нормативно-правових актах, або ж подати визначення поняття у сукупності його суттєвих ознак. Важливо, щоб учні продемонстрували вміння ілюструвати теоретичне положення конкретним прикладом, що й слугуватиме індикатором їхнього розуміння основних теоретичних положень правознавства.

4. Завдання на виявлення трьох відмінностей між правовими поняттями. Такі завдання перевіряють вміння учнів розрізняти й порівнювати правові поняття, явища, процеси тощо. Для з'ясування відмінностей учневі слід спочатку визначити, до якого роду належать зазначені види понять, а потім знайти відмінне в них за визначеними лініями (показниками, критеріями) порівняння.

5. Завдання з побудови логічного ланцюжка. Виконуючи завдання такого типу, учень має віднайти зайве поняття й пропущене в запропонованому ланцюжку поняття, узагальнити й указати, якому правовому явищу чи процесу ці поняття відповідають.

6. Завдання з виявлення помилок та/або недоречностей у запропонованих текстах. Такі завдання вимагають від учнів демонстрації засвоєних правових знань.

7. Завдання з аналізу фрагмента юридичного документа (положення нормативно-правового акта). Такий аналіз здійснюється учнями за поданими до фрагмента запитаннями на кшталт: про яке поняття йдеться у фрагменті НПА; що означає це поняття; які правовідносини врегульовуються зазначеним положенням тощо. Відповідаючи на запитання до фрагменту НПА, учні мають віднайти і виписати основне поняття, згадуване у фрагменті, дати його визначення, продемонструвати свої знання пов'язаних з чільним поняттям питань/проблем тощо.

8. Аналіз (розв'язання) правової ситуації за запитаннями до неї. Виконання такого завдання передбачає застосування учнями комплексу предметних знань (в тому числі й положень законодавства) й спрямоване на виявлення навичок учнів застосовувати набуті правові знання й предметні вміння, а також представляти оцінні судження щодо правових подій, явищ і процесів. Запитання до ситуації можуть бути такими: про який вид правовідносин за галуззю права йдеться; положеннями якого нормативно-правового акту регулюється ця ситуація; як має бути розв'язана ситуація (вирішена справа) тощо.

Окремі завдання атестаційної роботи мають носити творчий характер і уможливлювати демонстрацію учнями вміння висловлювати власні емоційно-оцінні судження щодо юридичних подій, явищ і процесів.

При оцінюванні комплексних завдань для ДПА з практичного курсу правознавства рекомендується застосовувати загальноприйняту 12-ти бальну систему оцінювання. Оцінювання може бути, наприклад, таким: тестові завдання на вибір однієї правильної відповіді з чотирьох або тестові завдання на вибір кількох правильних відповідей (варіант відповіді зі сполученням цифр) оцінюються по 0,5 бала за кожну правильну відповідь чи комбінацію цифр; завдання на встановлення відповідності оцінюється в 1 бал, який виставляється при правильному знаходженні учнем усіх відповідностей (пар) у завданні; завдання з визначення поняття й наведення прикладу оцінюється в 2 бали, де виконання першої частини завдання – це 1,5 бали, а приклад – 0,5 бали; завдання з пошуку трьох відмінностей між правовими поняттями/явищами оцінюється в 0,5 бала за кожні правильні пари відмінностей однієї лінії порівняння; аналіз фрагмента юридичного документа оцінюється у 2 бали; 3-ма балами оцінюється завдання з аналізу правової ситуації тощо. Утім, учитель може на власний розсуд застосовувати будь-яку систему оцінювання завдань з подальшим її «переведенням» у 12-ти бальну шкалу.

Математика

Для проведення державної підсумкової атестації готують декілька варіантів атестаційних робіт. Для учнів загальноосвітніх класів пропонується поділити роботу на 3 частини.

Перша частина – 10-12 завдань у тестовій формі з однією правильною відповіддю на кожне завдання. Для кожного тестового завдання рекомендується подати 4-5 варіантів відповіді.

Виконуючи завдання першої частини, учень не повинен наводити будь-які міркування. Завдання з вибором відповіді вважається виконаним правильно, якщо в роботі указана тільки одна літера, якою позначена правильна відповідь.

Друга частина атестаційної роботи може складатися із 4-6 завдань відкритої форми з короткою відповіддю.

Третя частина атестаційної роботи може складатися з 3-4 завдань відкритої форми, для яких учні мають подати розгорнуту відповідь.

Завдання третьої частини вважаються виконаними правильно, якщо учень навів розгорнутий запис розв'язування завдання з обґрунтуванням кожного етапу розв'язання та надав правильну відповідь. Правильність виконання завдань третьої частини оцінює вчитель відповідно до критеріїв і схеми оцінювання завдань, з якими учні завчасно ознайомлені.

Для класів з поглибленим вивченням математики пропонується додати **четверту частину** роботи. Її рекомендується скласти із 3 завдань, що відповідають програмі поглибленого вивчення математики.

У кожній із частин атестаційної роботи рекомендується поєднати завдання з алгебри і геометрії у орієнтовному відношенні 2 до 1. Також завдання мають охоплювати увесь курс математики 5-9 класу.

Завдання третьої та четвертої частин атестаційної роботи учні виконують на аркушах зі штампом відповідного загальноосвітнього навчального закладу.

Державна підсумкова атестація з математики проводиться протягом 135 хв. для учнів загальноосвітніх класів. Учні класів з поглибленим вивченням математики виконують атестаційну роботу протягом 180 хвилин.

Для оцінювання письмової роботи необхідно користуватися критеріями оцінювання затвердженими наказом МОН від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти». Систему переведення балів у оцінку обґрунтовують і оприлюднюють.

Географія

Завдання для проведення атестації мають відповідати державним вимогам до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, визначеним навчальними програмами, затвердженими МОН України.

Для проведення атестації вчитель на свій розсуд готує декілька варіантів завдань. Кожен варіант має тестові завдання різних типів і рівнів складності, зокрема:

1) завдання з вибором однієї правильної відповіді з чотирьох запропонованих використовують для оцінювання знань географічних понять, термінів, умінь працювати із джерелами інформації (10 завдань);

2) завдання на визначення відповідності передбачають вибір взаємопов'язаних понять, явищ, процесів і встановлення між ними логічних зв'язків (3 завдання);

3) завдання, що містять сім варіантів відповідей, три з яких є правильними, використовують для перевірки здатності виявляти характерні ознаки окремих об'єктів і явищ, перелік окремих об'єктів, процесів, явищ тощо (2 завдання);

4) одне завдання, яке передбачає виконання різних дій практичного характеру (розрахунок, визначення, опис тощо) з використанням малюнків, схем, таблиць, діаграм і статистичних матеріалів;

5) два завдання, що передбачають розгорнуту відповідь на поставлені запитання і забезпечать можливість перевірки вміння учнів висловлювати власні думки, наводити аргументи, складати географічні характеристики, описувати географічні процеси і явища, робити висновки, застосовувати знання і вміння у новій ситуації, порівнювати географічні об'єкти і явища, пояснювати розвиток і просторове поширення географічних процесів і явищ на основі виділення їх істотних ознак, встановлювати риси подібності та відмінності, переваг та недоліків природних та економічних умов, вміння застосовувати наявні знання і вміння для вирішення запропонованих завдань (2 завдання, одне з яких стосуватиметься курсу фізичної географії України, а інше – курсу економічної і соціальної географії України);

б) два завдання, що передбачають для отримання правильної відповіді виконання певних математичних розрахунків з відповідним записом у бланку відповідей;

7) також необхідно розробити *одне завдання на контурній карті*, що передбачає нанесення на карту інформації відповідно завдання та розробку легенди карти. Це завдання даватиме змогу визначити картографічну грамотність та знання особливостей просторового розміщення об'єктів і явищ. Під час виконання завдання учням потрібно розробити легенду карти за всіма правилами і картографічними вимогами, а потім виконати завдання на контурній карті. Виконуючи завдання на контурній карті, всі позначення і записи здійснюються тією ж ручкою, що й інші завдання.

Отже, кожен варіант такої атестаційної роботи налічуватиме: 15 тестових завдань різних типів і рівнів складності; одне завдання, що передбачає роботу з малюнками, схемами, таблицями, діаграмами або статистичними матеріалами; два завдання, що передбачають розгорнуту відповідь на поставлені запитання; дві географічні задачі; завдання на контурній карті.

Для класів з поглибленим вивченням географії пропонується додати до атестаційної роботи ще два завдання: одне – практичного спрямування, а друге – теоретичного, творчого характеру.

На виконання атестаційної роботи відводиться 90 хвилин. Для класів з поглибленим вивченням географії - 120 хвилин.

Виконання атестаційної роботи не передбачає користування атласами та іншими джерелами картографічних знань.

Біологія

Атестаційна робота з біології укладається вчителем із завдань, що відповідають змісту і державним вимогам до рівня загальноосвітньої підготовки учнів з таких розділів програми з біології для 7 – 9 класів: «Людина», «Біологічні основи поведінки людини» – 70 % завдань; «Рослини», «Гриби та лишайники», «Бактерії», «Тварини», «Організми і середовища існування» – 30 % завдань.

Елементи змісту атестаційної роботи: роль біології в практичній діяльності людини; методи вивчення живих об'єктів (спостереження, опис, вимірювання, експеримент); ознаки організмів; особливості рослин, грибів, бактерій, тварин, їх значення у природі та використання у практичній діяльності людини; взаємодія різних видів в природі, правила поведінки в природі; будова рослинних і тваринних клітин; особливості організму людини, його будови та процесів життєдіяльності (тканини, органи і системи органів, процеси життєдіяльності, внутрішнє середовище, імунітет, нейрогуморальна регуляція процесів життєдіяльності, профілактика захворювань, правила здорового способу життя, надання першої допомоги).

До атестаційної роботи включаються *завдання різних рівнів складності*:
– завдання на відтворення знань, які передбачають уміння розпізнавати типові біологічні об'єкти, процеси, явища; давати визначення основних

біологічних понять; користуватися біологічними термінами і поняттями тощо;

– завдання на застосування знань, які передбачають використання умінь описувати, характеризувати, порівнювати біологічні об'єкти, явища, процеси; описувати і пояснювати результати експерименту, дані таблиць, графіків; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, узагальнювати, робити висновки; використовувати знання у практичній діяльності.

Атестаційна робота має включати 75 % завдань на відтворення і 25 % завдань на застосування знань.

До атестаційної роботи включаються завдання різних типів: тестові завдання закритої форми (з однією правильною відповіддю, з кількома правильними відповідями, на встановлення відповідності); обов'язково включаються завдання відкритої форми (з короткою та розгорнутою відповіддю); завдання, які передбачають здійснення аналізу діаграм, графіків, таблиць; завдання, в яких учням пропонується прочитати текст і використовуючи його зміст виконати завдання.

Час, який відводиться на виконання атестаційної роботи, типи завдань та їх кількість в атестаційній роботі, кількість варіантів атестаційних робіт визначає вчитель. Для укладання атестаційних робіт учитель може використовувати збірники завдань для проведення державної підсумкової атестації з біології, або інші збірники завдань з біології, що мають відповідний гриф, з урахуванням вимог, що зазначені вище.

Фізика

Атестаційна робота укладається вчителем із завдань різних типів і рівнів складності з усіх розділів базового курсу фізики співвідносно навчальному часу, передбаченому на вивчення певної теми. Завдання добираються вчителем так, щоб вони надали можливість визначити рівень навчальних досягнень учнів щодо розуміння основних фізичних понять і законів, умінь аналізувати фізичні явища та процеси, сформованість навичок розв'язання задач. Для укладання атестаційних робіт учитель може використовувати збірники завдань для проведення державної підсумкової атестації з фізики, або інші збірники завдань з фізики, що мають відповідний гриф. Час, який відводиться на виконання атестаційної роботи, типи завдань та їх кількість в атестаційній роботі, кількість варіантів атестаційних робіт визначає вчитель.

До складу атестаційної роботи можуть бути включені завдання у тестовій формі на встановлення однієї правильної відповіді з 4-5 запропонованих; завдання на встановлення відповідності. Ці завдання спрямовані на визначення рівня засвоєння основних понять, умінь здійснювати нескладні розрахунки тобто на репродуктивне відображення навчального матеріалу.

До атестаційної роботи обов'язково включаються завдання на застосування знань, що передбачають розгорнуту відповідь. Такі завдання потребують повної, логічної, розгорнутої відповіді з визначенням сутності

запропонованих у завданні фізичних явищ, формулюванням фізичних законів, аналізом явищ і процесів, наведенням ілюстрацій у вигляді графіків, таблиць або схем та обґрунтування.

Обов'язковою складовою атестаційної роботи є завдання з використанням графіків, рисунків, а також задачі: типові та комбіновані.

Під час оцінювання виконання задач звертають увагу на такі вимоги щодо оформлення розв'язку задачі:

- запис умови в скороченому вигляді;
- переведення одиниць фізичних величин в одиниці Міжнародної системи одиниць;
- логічна послідовність вибору фізичних формул і виведення кінцевої формули;
- хід розв'язання з усіма послідовними діями і необхідними поясненнями, графічними ілюстраціями;
- аналіз і перевірка вірогідності отриманого результату;
- запис повної відповіді, якщо потрібно знайти декілька величин або результатів.

Для класів з поглибленим вивченням фізики пропонується включити в атестаційну роботу більше завдань високого рівня складності. Критерієм складності для завдань у тестовій формі є кількість логічних кроків, які потрібно виконати для його розв'язання.

Під час проведення державної підсумкової атестації з фізики учням дозволяється користуватися калькуляторами. Оскільки під час атестації учні не можуть користуватися додатковою літературою потрібно всі дані, що необхідні для розв'язування завдання, наводити в тексті завдання.

Хімія

Атестаційна робота з хімії укладається вчителем із завдань, що охоплюють різні теми курсу хімії основної школи у такому співвідношенні:

15% – 7 клас – початкові хімічні поняття; прості речовини метали і неметали;

45% – 8 клас – кількість речовини, розрахунки за хімічними формулами; основні класи неорганічних сполук; періодичний закон і періодична система хімічних елементів Менделєєва; будова атома хімічний зв'язок і будова речовини;

40% – 9 клас – розчини; хімічні реакції; найважливіші органічні сполуки.

Атестаційна робота складається із завдань різних типів і рівнів складності, зокрема: завдання з вибором однієї правильної відповіді; завдання на встановлення відповідності; завдання на встановлення правильної послідовності; завдання з короткою відповіддю, серед яких завдання на відтворення генетичного зв'язку між класами неорганічних сполук, завдання на складання рівнянь окисно-відновних реакцій та електронних балансів до них, реакцій йонного обміну в молекулярній та

йонній формах; завдання з розгорнутою відповіддю, серед яких задачі різних типів, які передбачають розгорнутий запис розв'язування задачі з обґрунтуванням кожного етапу.

До атестаційної роботи включаються завдання на визначення рівня сформованості основних умінь та способів дій, які можна пропонувати як в тестовій формі, так і у вигляді завдань з короткою або розгорнутою відповіддю, а саме:

- називати речовини за їх формулами, типи хімічних реакцій;
- складати формули найважливіших неорганічних та органічних сполук вивчених класів, схеми будови атомів перших 20 елементів періодичної системи, рівняння хімічних реакцій;
- характеризувати елементи (від Гідрогену до Кальцію) за їх положенням у періодичній системі та особливості будови їх атомів, хімічні властивості речовин – представників різних класів неорганічних сполук, процеси окиснення і відновлення;
- визначати належність речовин до певного класу, тип хімічної реакції, вид хімічного зв'язку у типових прикладах, ступінь окиснення елементів, можливість перебігу реакцій йонного обміну;
- обчислювати об'єм газу за нормальних умов, відносну густину газів, масу, об'єм, кількість речовини реагентів та продуктів реакції, об'ємні відношення газів за хімічними рівняннями.

Час, який відводиться на виконання атестаційної роботи, типи завдань та їх кількість в атестаційній роботі, кількість варіантів атестаційних робіт визначає вчитель. Для укладання атестаційних робіт можна використовувати збірники завдань для проведення державної підсумкової атестації з хімії, або інші збірники завдань з хімії, що мають відповідний гриф.

Під час проведення державної підсумкової атестації з хімії учням дозволяється користуватися калькуляторами і таблицями: «Періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва», «Розчинність кислот, солей, основ та амфотерних гідроксидів у воді», «Ряд активності металів».

Інформатика

Для проведення державної підсумкової атестації готують декілька варіантів атестаційних робіт (якщо кількість учнів в класі менша 10, то по одному варіанту на кожного учня).

Пропонується атестаційну роботу поділити на 3 частини.

Перша частина – рекомендується включити 12-14 завдань у тестовій формі з однією правильною відповіддю на кожне завдання, завдання з вибором кількох правильних відповідей, завдання на встановлення відповідності.

Друга частина атестаційної роботи може містити одне завдання відкритої форми з розгорнутою відповіддю на складання блок-схеми алгоритму.

Третя частина атестаційної роботи виконується на комп'ютері й може містити 2 практичних завдання, одне з яких повинно передбачати написання програми.

Завдання передбачають безпосереднє їх виконання на комп'ютері з використанням програмних засобів, що вивчалися відповідно до чинної навчальної програми.

Завдання атестаційної роботи учні виконують на аркушах зі штампом загальноосвітнього навчального закладу. Вихідні файли розв'язків завдань на комп'ютері роздруковувати на аркушах формату А4 або іншого доступного формату із заздалегідь поставленим штампом відповідного загальноосвітнього навчального закладу.

Державна підсумкова атестація з інформатики проводиться протягом 120 хв. При оцінюванні письмової роботи необхідно користуватися критеріями оцінювання затвердженими наказом МОН від 21.08.2013 № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти». Систему переведення балів у оцінку обґрунтовують і оприлюднюють.

Орієнтовні вимоги до змісту атестаційних робіт 11 клас

Державна підсумкова атестація учнів 11 класів загальноосвітніх навчальних закладів проводиться у навчальних закладах в окремих випадках, що зазначені вище (Загальні положення Орієнтовних вимог до проведення державної підсумкової атестації учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти у 2016/2017 навчальному році).

У разі проведення атестації випускників 11 класів за місцем навчання атестаційні завдання укладаються учителями навчального закладу відповідно до орієнтовних вимог до змісту атестаційних завдань, затверджених наказами МОН України: № 192 від 20. 02. 2015 р. і № 94 від 08.02. 2016 р. (<http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/atestacia.html>).

Директор департаменту
загальної середньої та
дошкільної освіти

Ю. Г. Кононенко